

2010, inici de la transformació de Fabra i Coats

- **L'Ajuntament de Barcelona defineix les línies d'actuació per la gran illa del centre de Sant Andreu**
- **Es guanyen 31.000 m2 en usos educatius, culturals, associatius, assistencial, habitatge i zones verdes**
- **L'espai s'urbanitza respectant i rehabilitant el patrimoni arquitectònic històric del conjunt**
- **La Fàbrica de Creació de Fabra i Coats serà un centre cultural metropolità de nova generació**

Barcelona, 26 d'abril de 2010

**Ajuntament
de Barcelona**

Introducció

L'Ajuntament de Barcelona veurà en el seu Consell Plenari de 30 d'abril de 2010 una Mesura de Govern per definir les línies d'actuació del nou conjunt d'equipaments i habitatges al recinte de la Fabra i Coats. Aquesta Mesura de Govern es presenta en aquest moment perquè **és l'inici de la transformació de l'antiga factoria de filats de Sant Andreu.**

Aquesta és una actuació que es va iniciar l'any 2005, quan l'Ajuntament va adquirir els terrenys de Fabra i Coats a Renta Corporación, en una operació valorada en més de 50 milions d'euros, i que ha de venir a suposar guanyar per a la ciutat i per al districte de Sant Andreu **31.000 m2 que es destinaran a usos educatius, associatius, assistencial, habitatges, zones verdes i el projecte cultural més potent de la ciutat, encapçalat per la Fàbrica de Creació i el Centre d'Interpretació del Treball del Patrimoni Industrial.**

Així mateix, amb aquesta operació l'Ajuntament de Barcelona **assegura la preservació del conjunt** format per una dotzena d'edificis inclosos en el catàleg de protecció del Patrimoni de Barcelona.

Amb l'aprovació l'any 2008 de la modificació del PGM al recinte de l'antiga fabrica de Fabra i Coats, en l'espai situat entre els carrers de Sant Adrià, del Segre, de Parellada i el carrer Gran de Sant Andreu, es van definir els edificis a mantenir assignant el tipus d'equipament previst per a cada un d'ells, i es va determinar la disposició dels espais lliures.

La rehabilitació dels edificis o construcció anirà a càrrec d'operadors diversos i el seu tractament serà específic en funció de la seva finalitat però respectuós amb el caràcter unitari del conjunt. Cal conservar l'aire fabril, els seus elements patrimonials, que encara resten en bona mesura.

Construir futur sense oblidar el passat.

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

La intervenció urbanística i arquitectònica a Fabra i Coats

El recinte de l'antiga fàbrica de Fabra i Coats és una reserva de sòl de gran dimensió equivalent a altres peces similars de Barcelona (l'illa de Fort Pienc, de Cotxeres Borbó, el Mercat del Guinardó, les Casernes de Sant Andreu, o Can Batlló) i com en les altres operacions **es planteja el desenvolupament d'un programa mixt d'equipaments i espais lliures, combinant escales d'influència i usos diversos** que es complementen en una solució de projecte urbà unitari i complex.

La gran peça cultural central, que estructura la transformació amb usos molt singulars significarà la dinamització de la resta d'equipaments cívics que conformen el recinte de Fabra i Coats: els centres educatius, l'escola bressol, el casal de barri, el centre d'entitats i l'habitatge dotacional. Tot plegat configurarà un espai urbà sostenible, amb una gran centralitat estratègica per la ciutat, però alhora amb un gran arrelament en el seu entorn de proximitat.

El conjunt d'edificis s'organitza actualment com un recinte de límits precisos, la intervenció proposa **superar aquesta condició d'espai tancat amb únic accés i obrir nous punts de connexió amb la trama urbana:** amb el carrer Gran de Sant Andreu, el carrer de Sant Adrià i els carrers Parellada i Ramon Batlle. En definitiva, permeabilitzar l'enclavament de l'antiga fàbrica i permetre el pas a través seu.

L'edifici de l'escola, l'únic de nova planta en tot el conjunt, ha d'ajudar a mantenir l'estructura de recinte delimitat i a la vegada facilitar l'obertura i la integració de tota la peça en el barri.

El Patrimoni industrial, una herència reforçada

El caràcter específic de la Fabra i Coats del futur, basat en la memòria del seu passat industrial, ha d'**incorporar solucions de disseny en la formalització de l'espai públic que permetin entendre els valors de paisatge urbà actual**, propi del lloc viu i dinàmic que es vol integrar a la ciutat.

La suma de tots els projectes i programes diversos, relligada pel tractament de l'espai públic, s'ha de resoldre amb un acurat equilibri entre la singularitat de cada peça, que en alguns casos es resol amb solucions molt innovadores, i la resolució respectuosa dels detalls precisos d'acabat de cada element.

El manteniment i la restauració del que existeix, juntament amb les aportacions de caire contemporani, ha de definir l'ambient urbà d'un antic recinte industrial plenament integrat, funcionalment i socialment, en el teixit del centre de Sant Andreu.

En aquest sentit, els projectes han d'incorporar elements que reforcin la idea de conjunt, per la seva repetició, declinada per a cada edifici, (fusteries, filtres solars, cobertes), però també solucions centralitzades de serveis, generació i distribució d'energia, sistemes de fred i calor, aprofitament d'aigües, etc... que qualifiquin l'espai en clau de sostenibilitat i respecte mediambiental.

Nous usos culturals i de creació per a un recinte emblemàtic del patrimoni industrial de la ciutat

---

Per la seva ubicació a tocar del nucli antic de Sant Andreu i per les seves característiques, el recinte fabril de Fabra i Coats, una filatura del S.XIX, va marcar durant més de cent anys el pols social i la vida quotidiana de moltes famílies del barri i del seu entorn.

Es clar, doncs, que **el projecte de reforma dels espais prioritza la posada en valor del patrimoni industrial de Fabra i Coats**. De la mà del Museu d'Història de Barcelona (MUHBA), i amb l'estreta col·laboració de l'entitat d'Antics Treballadors de Fabra i Coats-Associació d'Amics de Fabra i Coats, s'ha procedit a la recollida i inventari de les peces més emblemàtiques que han de configurar el futur **Centre d'Interpretació del Patrimoni Industrial i que es situarà a l'antiga Sala de Calderes**. Aquesta proposta està concebuda com un dels subcentres del MUHBA, un centre de patrimoni urbà en xarxa.

En aquest sentit es va signar el dia 30 de març de 2009 un conveni entre l'Institut de Cultura de Barcelona-Museu d'Història de Barcelona, l'entitat Amics de la Fabra i Coats i el Districte de Sant Andreu de cessió a favor de l'Ajuntament d'un conjunt de maquinària, utensilis fabrils i documentació propietat de l'entitat, per tal que l'Ajuntament a través de l'ICUB-MUHBA pugui fer-ne l'exhibició del llegat industrial a través de l'ús museístic.

La recuperació de la memòria dels antics espais industrials, característic de moltes ciutats europees, respon a una demanda majoritària de recuperar espais en desús d'una manera sostenible però també a la oportunitat que representen els grans contenidors fabrils situats en ubicacions sovint estratègiques de la ciutat.

La Fàbrica de Creació de Fabra i Coats

És aquest el sentit de la proposta d'ús que d'altra banda tindran també els espais transformats del recinte de Fabra i Coats: una fàbrica de creació. **La ubicació d'un equipament metropolità considerat com un centre cultural de nova generació que és una opció estratègica que converteix de nou Fabra i Coats en motor d'innovació dins un àmbit clau pels futurs de la ciutat.**

La disponibilitat d'espais per a l'experimentació artística i l'assaig és en efecte una mancança del dens teixit d'equipaments culturals amb els què compta la ciutat i el seu entorn metropolità, tal i com va posar de manifest el Pla Estratègic de Cultura. La **Fàbrica de Creació de Fabra i Coats disposarà doncs d'una important centralitat en el mapa de la creació artística a la ciutat**, i es convertirà també en espai de referència per a la projecció internacional de la ciutat com a capital cultural.

El pol cultural de Fabra i Coats es completarà amb la **ubicació de la futura Escola de les Arts**, amb un programa multidisciplinar d'educació o de formació en les arts, que es constituirà a partir del trasllat de l'Escola de Música de Sant Andreu. Una proposta que sens dubte permetrà vincular el pol cultural amb el seu entorn de proximitat.

Organització i accions immediates

Per tal de desenvolupar el projecte i garantir el seu èxit, **es crea una Comissió de Direcció encarregada de la direcció del projecte** que comptarà, sempre que ho cregui convenient amb la participació de membres d'altres administracions.

Serà presidida per la regidora del Districte de Sant Andreu i dirigida per l'arquitecte en cap de l'Ajuntament de Barcelona. Estarà formada com a mínim per un representant del Districte de Sant Andreu, de l'ICUB, del Sector d'Urbanisme i de les entitats usuàries.

Així mateix, seguirà actuant la Comissió de Seguiment, que ja es va constituir arran de la modificació del PGM, i de la que en formen part una representació del Districte encapçalada per la regidora i el gerent, i una altra de les associacions i entitats interessades i veïns i veïnes del barri. També hi ha els Grups de Treball de Patrimoni, Cultura i Educació.

Accions immediates

- Manteniment de l'ocupació de les naus per les entitats usuàries resituant-les en aquells espais no afectats per obres i mentre no hagi una ubicació definitiva.
- Manteniment de l'espai obert en tot moment a la possibilitat d'aprofitament per part d'entitats, associacions en el sentit que, mentre durin les obres, i en els espais no afectats, es puguin continuar realitzant activitats mentre no interfereixin en el normal desenvolupament de les obres.
- Promoció de la consolidació del recinte com a un espai unitari de manera que tingui una empremta pròpia que el faci singular a la ciutat. Això mitjançant la creació d'un lligam entre els antics treballadors, els veïns i veïnes del barri i els nous "inquilins" que els faci tenir un sentiment de pertinença a un espai únic.
- Preservació del patrimoni cultural conservat com a peces museístiques mentre durin les obres, enfortint la seguretat del recinte.
- Cercar un espai adient per col·locar totes les peces, documents, maquinària i demés objectes museístics a protegir i que ara es troben dispersos per les diverses naus.
- Encarregar a l'empresa municipal BIM/SA, per part de la Comissió de Govern d'Inversions, la "redacció del projecte Executiu d'Urbanització en l'àmbit de Fabra i Coats, que inclou l'enginyeria bàsica d'instal·lacions del conjunt i les tasques de coordinació general de l'actuació i supervisió de les activitats de cada operador i generació del informes corresponents"

Planificació de les actuacions / Relació d'edificis

- A- Espai per a entitats
  - B- +K Institut d'educació Secundària
  - C- Casal de Barri
  - D- +L Espai d'exposició i espai de creació Escola de les Arts
  - E- +F Assistencial + ús pendent de definir
  - G- Habitatges dotacionals
  - H- Escola Bressol
  - I- + J Sala polivalent
- Edifici CEIP + aparcament

Edifici A: ESPAI PER A ENTITATS

Superfície: 870 m2

Autor projecte: Glòria Duran Torrellas. Arquitecta

Promotor: Ajuntament de Barcelona (BIMSA)

Entitats cessionàries: Federació Catalana d'Escacs, Fundació Àmbit i dues entitats més

Estat: Obres a punt de licitació. Previsió d'inici a juliol de 2010. Finalització: juny de 2011

Aquesta nau de planta baixa està dedicada a acollir entitats que siguin d'àmbit superior al districte ja que les entitats del propi districte o del barri tenen el seu espai al Casal de Barri. A la part més propera a l'entrada, s'hi ubicarà la Federació Catalana d'Escacs, que ocuparà 300 dels 870 m2 previstos, al final hi anirà la Fundació Àmbit i també hi ha espai per a dues entitats més. Entre elles l'Associació d'Amics de Fabra i Coats, que continuaran a l'espai que tenen actualment.

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edifici B + K: INSTITUT D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA

Superfície: 7.280 m²

Autor projecte: Esteve Terradas. Arquitecte.

Promotor: Generalitat de Catalunya (GISA) i Ajuntament de Barcelona

Estat: Estudis previs. En elaboració avantprojecte. Finalització prevista juliol 2011

Aquest és un edifici de 3 plantes que comptarà amb tres línies d'ESO (90 alumnes), i dues de batxillerat (60 alumnes). Serà el tercer institut amb que comptarà el barri de Sant Andreu, i l'únic al seu centre, ja que els altres dos estan als extrems. L'institut també disposarà d'un altre edifici de dues plantes i 220 m², situat entre l' institut i la nau central, que serà utilitzat per a vestidors esportius. El pati de l' institut estarà situat entre l'edifici de l'institut i la nau central i semisoterrat. Sota del pati hi haurà un pavelló poliesportiu que podrà funcionar independentment de l'institut i donar servei fora de l'horari escolar.

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edifici C: CASAL DE BARRI

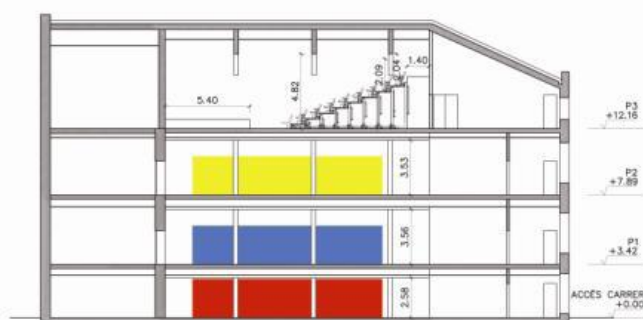
Superfície: 2.820 m²

Autor projecte: Rafael Vila. Arquitecte

Promotor: Ajuntament de Barcelona (BIMSA)

Estat: Projecte en redacció. Previsió inici obres: novembre 2010

Aquest és un edifici de 4 plantes que acollirà a diverses entitats del barri que actualment tenen mancances d'instal·lacions. Serà un equipament municipal cogestionat per les entitats que hi tindran la seva seu. En aquests moments es troba en fase de redacció de projecte i es destinarà a entitats i associacions del districte.

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edificis D+L: ESPAI D'EXPOSICIÓ I ESPAI DE CREACIÓ ESCOLA DE LES ARTS

Superfície: 17.500 m²

Autor projecte: PLANURBS Manuel Ruisanchez i Francesc Bacardit.Arquitectes

Promotor: Ajuntament de Barcelona (ICUB i BIMSA)

Estat actual:

La nau central, un edifici de maó de principis del segle XX de 4 plantes i 14.500 m² de superfície que, conjuntament amb la sala de calderes, conformaran el nou espai cultural de 17.500 m² que acollirà multitud d'usos: música, arts escèniques, multimèdia, circ,dansa, etc. Les obres està previst que comencin el segon semestre de 2010. El projecte arquitectònic preveu que els usos públics es concentrin a la planta baixa en un foyer que creua l'edifici des de la nova entrada. Aquest, aprofitant el potencial de les columnes que es converteixen en l'element essencial per a la distribució d'espais mitjançant separadors, actua com a "passeig d'activitats". A les plantes superiors, un sistema de caixes acústiques que funcionen com a bucs d'assaig o de gravació formaran la "ciutat de la música".

11

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edifici G: HABITATGES DOTACIONALS

Superfície: 5.500 m²

Autor projecte: Roldán+Berenguer arquitectes

Promotor: Ajuntament de Barcelona (Patronat Municipal de l'Habitatge)

Estat actual: en redacció projecte executiu

Aquest edifici disposa actualment de dues plantes de sostres molt alts però, amb la remodelació, passarà a disposar de quatre: planta baixa més tres. El Patronat Municipal de l'Habitatge, promotor de l'obra, té previst iniciar les obres al gener de 2011: La superfície total edificada serà de 5.500 m² i comptarà amb 80 apartaments.

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edifici H: ESCOLA BRESSOL

Superfície: 1.903 m²

Autor projecte: Bañeres/Cristóbal/ Navas/Pérez arquitectes

Promotor: Consorci Educació Barcelona, Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona

Previsió terminis: inici d'obres, juny 2010; finalització, agost 2011

Aquest edifici està format per dues naus: la de davant amb la forma de dents de serra força singular i on anirà l'escola, i la de darrera, on no es col·locarà el sostre perquè serà el pati de l'escola que quedarà guarnit amb les bigues en forma d'arcs. Obrirà les seves portes al setembre de 2011. Comptarà amb 119 places: 8 per a 0-1 anys, 39 per 1-2 anys i 60 de 2-3 anys. Aquesta serà la quarta escola bressol del barri de Sant Andreu.

13

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edifici I+J: SALA POLIVALENT

Superfície: 870 m²

Autor: David Domenech.arquitecte

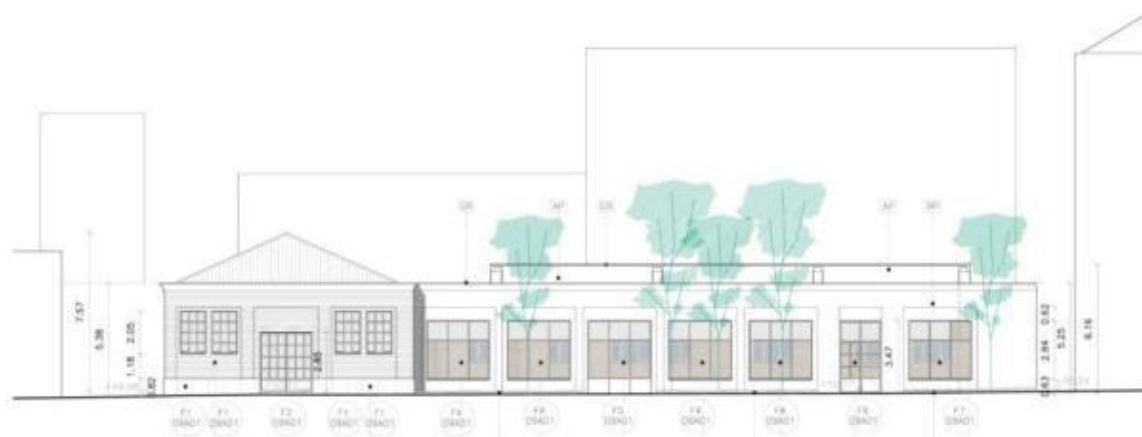
Promotor: Ajuntament de Barcelona (BIMSA)

Estat: Pendent de licitar. Previsió inici obres juliol 2010

L'equipament proposat s'ubica en dues naus diferents contigües. En total són uns 870 m² que es dividiran entre les dues naus amb usos ben diferenciats: la nau més diàfana com espai per a fer esdeveniments i la més petita on s'ubicaran els serveis, vestidors, magatzems, etc. La funció d'aquesta sala és la d'espai on poder fer grans actuacions, festes, trobades o exposicions, entre d'altres. Per assegurar que no hi ha cap molèstia als veïns de darrere, l'edifici estarà totalment insonoritzat.

14

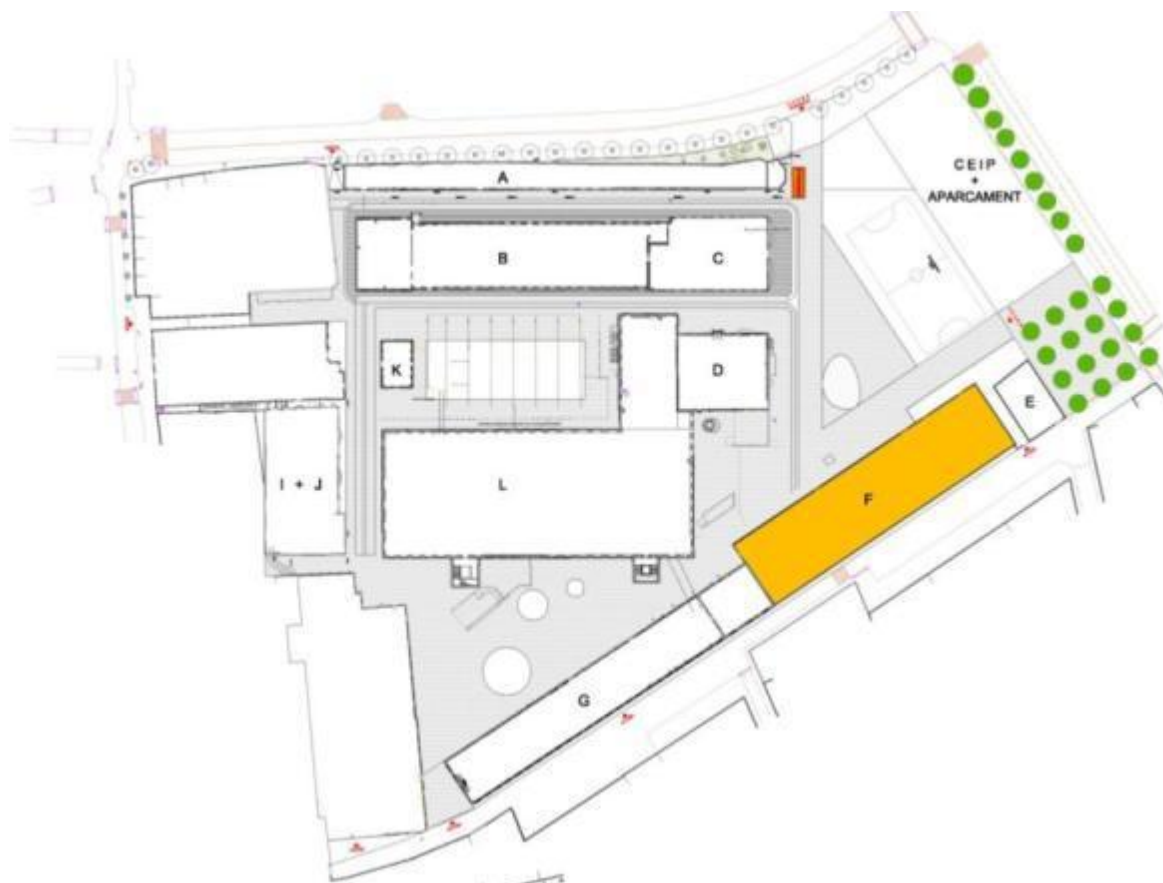

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

Edifici F i E: ASSISTENCIAL + ÚS PENDENT DE DEFINIR

Superfície: 1.690 m² + 426 m²
Estat: sense operador

15

Ajuntament
de Barcelona

Nous usos culturals i ciutadans per a un antic recinte industrial

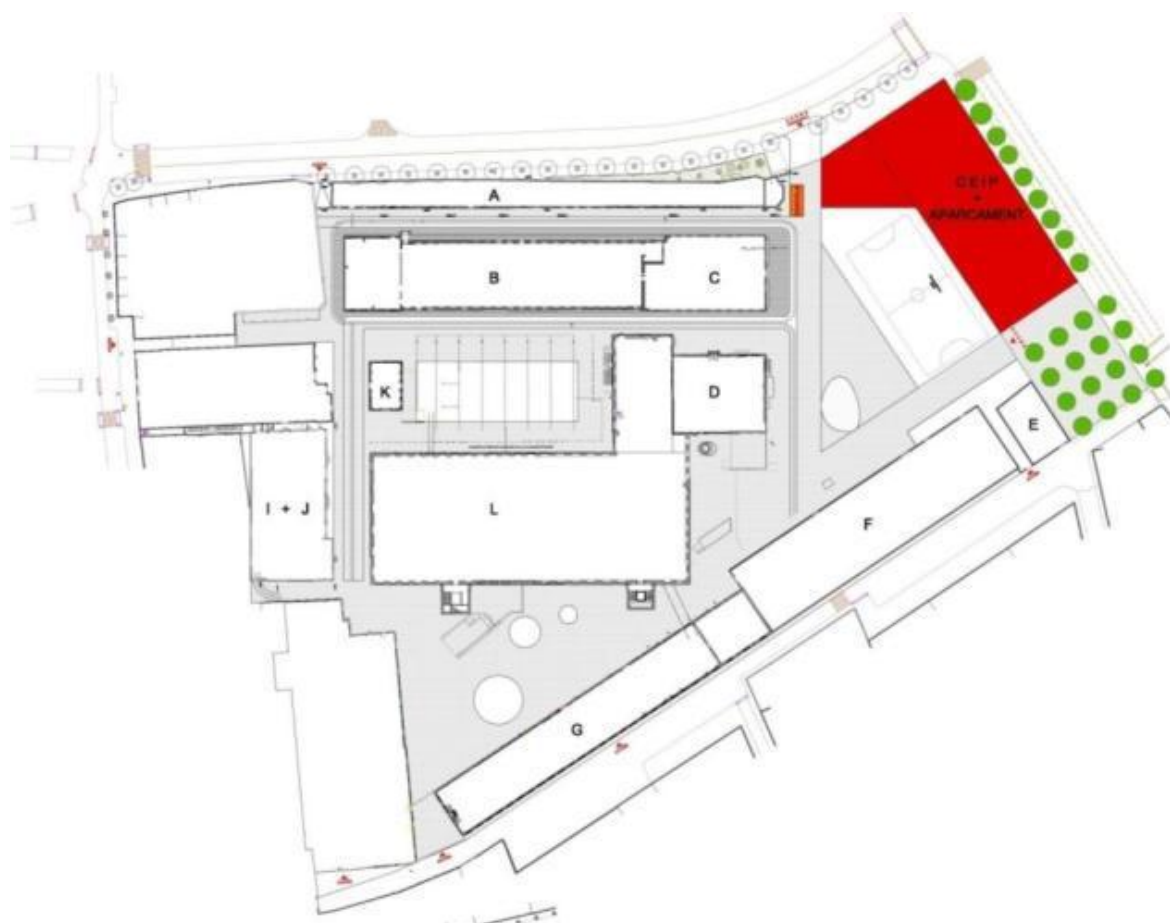
EDIFICI CEIP + APARCAMENT

Superfície aparcament: 2.800 m² (solar)

Autor projecte: Ajuntament de Barcelona (Departament d'Arquitectura i Projectes Urbans)

Estat: Pendent de desenvolupament mitjançant PMU. En tramitació planejament

Des del curs 2009-2010 ja funciona en un edifici provisional, situat fora del recinte, aquest centre escolar de primària de dues línies. Ara, caldrà, una vegada desenvolupat i aprovat el PMU corresponent, adjudicar la redacció del projecte executiu i, posteriorment, licitar i executar les obres de l'edifici definitiu. Un edifici que mantingui la sintonia amb l'entorn industrial i que acabi de donar sentit al conjunt.

URBANITZACIÓ del recinte

Superfície: 9.610 m²

Autor: Ajuntament de Barcelona (Departament d'Arquitectura i Projectes Urbans)

Estat: En redacció el document de criteris

S'entén l'antiga Fabra i Coats com un recinte unitari que acull diverses realitats, com el resultat d'un procés que en el temps ha dotat de personalitat al conjunt. El projecte d'urbanització ha de poder mantenir aquest caràcter mantenint la unitat del recinte i donant resposta a les necessitats actuals, tant d'ús com de funcionament. Redefinició d'espais, mantenir un llenguatge comú i dotar al conjunt de les infraestructures comunes necessàries per aconseguir un recinte adaptat i eficient, són les premisses del projecte.

